

Kütüphanelerin durumu karanlık

FİGEN ATALAY

Üniversite kütüphaneleri icler acısı durumda. Üniversitelerin varlıklarının temelini oluşturan kurumlar olarak nitelendirilen kütüphaneler, pek çok açıdan sağlıklı hizmet verebilmek için gerekli olan koşulların çok gerisinde. Öğrenci başına düşen ortalama alan, personel ve mali durum, mevcut kitap sayısı ve yeni kitap alımı, öğrenci başına düşen kitap sayısı gibi konularda kötü durumda.

Marmara Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Nesrin Ertel ve Kütüphane Daire Başkanı Ayten Koran tarafından "üniversite kütüphanelerinin karşı-

Türkiye'deki üniversitelerde kütüphaneye ayrılan alanlar, öğrenci ve öğretim üyesi başına düşen kütüphane alanları, uluslararası standartların çok gerisinde. Örneğin, Kanada'da Yüksekokul ve Üniversite Kütüphaneleri Derneği'nin 1964 yılında belirlediği standartlara göre, lisans düzeyindeki bir okur için kütüphane alanı 2.3 metrekare, öğretim üyesi için ise 7 metrekare. Fransa standartlarına göre ise öğrenci başına ayrılmaması gereken kütüphane alanı ortalama 1.5 metrekare. Uluslararası standartlara en yakın görünen iki üniversiteden Boğaziçi Üniversitesi'nde bu alan 0.92 metrekare, ODTÜ'de 0.8

1987 yılında öğrenci sayısı 382 bin 037 olduğuna göre, bu yıl için olması gereken profesyonel kütüphaneci sayısı 1.273 kişi. Var olan ise ancak 120 profesyonel kütüphaneci.

Kütüphane ödenekleri ve bu ödeneklerin üniversite bütçesi içindeki payının ne olduğu konusundaki standartlar, ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, genellikle benimsenen oranın üniversite bütçesinin yüzde 5'i ile yüzde 10'u arasında olduğu belirtiliyor. Araştırmada, yeni kurulan üniversitelerde en azından ilk yıllarda kütüphane koleksiyonunun oluşturulabilmesi, eksikliklerin tamamlanması için bütçenin daha yüksek olması gerektiği vurgulanıyor.

Üniversite kütüphaneleriyle ilgili olarak yapılan araştırmaya göre Türkiye'de öğrenci ve öğretim üyesi başına düşen kütüphane alanları uluslararası standartların çok gerisinde. Araştırmada, yeni kurulan üniversitelerde en azından ilk yıllarda kütüphane koleksiyonunun oluşturulabilmesi, eksiklerinin tamamlanması için bütçenin yüksek olması gerektiği anlatılıyor.

Türkiye'deki tüm üniversite kütüphanelerinde 1987 yılında mevcut olan kitap sayısı 4 milyon 094 bin 950 olarak belirlenmiş. Bu sayı gelişmiş ülkelerdeki birçok üniversite kütüphanesinin sahip olduğu kitap sayısından daha düşük. Araştırmacıların bu konudaki incelemelerinin sonuçları da şöyle:

"Bir kütüphanenin sahip olması gereken asgari kitap sayısı ile 'ayakları üzerinde durmasını sağlayacak' kitap sayısına ilişkin uluslararası standartlar 300 bin ve 600 bin olarak belirlenmiştir. Öğrenci başına düşmesi gereken kitap sayısı, ülkelere göre değişmekte, bazıları bu sınırı 13, bazıları ise 75 kitap olarak ele almaktadır.

Ülkemizde toplam kitap sayısı açısından belirlenen asgari standartlara ulaşabilen üniversite sayısı son derece azdır. 300 bin kitap sınırını ancak üç üniversite (Ankara, İstanbul, ODTÜ) aşabilmiştir. 'Ayakları üzerinde durabilme gücünde olan ise yalnızca Ankara Üniversitesi Kütüphanesi'dir. Öğrenci başına 75 kitap oranı hiçbir üniversitede gerçekleşmedi."

laştırmalı analizi" yapıldı. Marmara Üniversitesi Araştırma Fonu tarafından finanse edilen araştırmanın önsözünü yazan Üniversite Rektörü Prof. Dr. Orhan Oğuz, üniversitelerin fonksiyonlarını yerine getirmelerinin temel koşullarından birinin, yeterli nitelikte hizmet verebilecek kütüphanelerin bulunması olduğunu belirtti. Prof. Oğuz, "Bu çalışmanın da ortaya koyduğu gibi, ülkemizde üniversite kütüphaneleri henüz olması gerekenin çok altında olanaklara sahiptir. Bu yetersizlik özellikle uluslararası standartlar dikkate alındığında daha net olarak görülmektedir" dedi.

Araştırma sonuçlarına göre

metrekare. Üniversitelerdeki kütüphane alanlarının "olması gereken"e ulaşmaları için yaklaşık altı kat artması gerekiyor. Üniversite kütüphaneleri, personel durumu açısından incelendiğinde ise ortaya çıkan tablo şöyle: Kanada standartlarına göre kütüphane personelinin en az yüzde 31'i profesyonel kütüphaneci olmak zorunda. Ülkemizdeki üniversite kütüphanelerinde bu oran 1983 yılında ortalama yüzde 23 iken 1987 yılında yüzde 19.4'e düşmüş. Profesyonel kütüphaneci sayısına ilişkin olarak belirlenen bir başka uluslararası standart 300 öğrenciye bir profesyonel kütüphanecinin düşmesi. Buna göre, örneğin

